

II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE

Összesítve a 2002-ben regisztrált gyarapodást, költségvetési előirányzatból és egyéb támogatásból erre a célra 166 millió forintot költöttünk el (ebből a kiadványcsere ellentételezésére 38 millió forintot). Az év során ajándék, csere és köteles-példányként állományba vett dokumentumok értéke 63 millió forint volt.

A **könyvgyarapítási** keret – a rendkívüli támogatásnak köszönhetően – jelentősen megemelkedett – 50,5 millió forintra. (Összehasonlításként: 2001-ben gyarapításra összesen 19,16 millió forint jutott.) Saját keretből 10, az MTA rendkívüli támogatásából 36 millió forint állt rendelkezésre, az ODR-támogatás összege 4,5 millió forint volt.

A beszerzés módját, eredetét, összetételét tekintve 2002-ben az arányok kissé módosultak: vétel 52,7 % (2001-ben 47,2 %), csere 27,3 % (2001-ben 32,8 %), ajándék 13,7 % (2001-ben 14,7 %), köteles-példány 6,3 % (2001-ben 5,3 %). A vétel aránya – elsősorban a rendkívüli támogatásból beszerzett külföldi könyvek mennyisége miatt - nőtt. A csere még mindig a második legfontosabb beszerzési forrás. Kissé csökkent az ajándékok aránya, a köteles-példányok száma elhanyagolható. Vétel útján idén 4 102 kötet (2001-ben 3 553 kötet), cserében 2 124 kötet (2001-ben 2 370 kötet), ajándékként 1 095 kötet (2001-ben 1 065 kötet), köteles-példányként 489 kötet (2001-ben 379 kötet) érkezett be.

Származási helyüket tekintve 2002-ben a könyvek 50,7 %-a volt hazai (2001-ben 48 %-a), 49,3 %-a külföldi eredetű (2001-ben 52 %-a).

Vételeinket a következő cégeknél bonyolítottuk: az angol Coutts (a John Smith cég utódja), az olasz Casalini, a francia l'Harmattan, a német Harrassowitz és Saur, valamint a hazai LibroTrade és Prospero.

A **nemzetközi csere** továbbra is az állománygyarapítás jelentős forrása. Cserepartnerünk száma az elmúlt években csökkent. Jelenleg 71 állam 1 022 intézményével vagyunk kapcsolatban. A 2002. év munkája kiegyensúlyozott volt, mert korábban az MTA főtítkárától kapott 22 millió forint címzett támogatást 2002-ben is megkaptuk, így a cserekeret biztosítva volt. Az év végén kapott 99 millió forint többlettámogatás cserére eső részével – mintegy 32 millió forint – lényegében a következő év rendelkezéseit stabilizálni tudtuk.

2002-ben cserepartnerinktől 1 600 könyvet kértünk. Nyugati kérés összesen 767 volt (2001-ben 926), nagy részét a Library of Congress-től, a Deutsche Forschungs-gemeinschafttól, a British Library-től. Fontos partner volt még a Bodleiana (Oxford), University of California (Berkeley), Yale University (New Haven) és Princeton University (Princeton). Egyéb országokból összesen 833 címet kértünk, legtöbbet (480) orosz partnereinktől.

Cserepartnerinktől a 2002-ben 2 338 beérkezett kötetből (2001-ben 2 834) állományba vettünk összesen **2 124 kötetet** (2001-ben 2 370 kötetet) **16 881 268** forint értékben (2001-ben 16 050 135 forint).

Ebben az évben az **ajándék** - **1 095** kötet - lényegében nem változott (2001-ben 1 065), a gyarapodás **13,7 %-a**; a hazai ajándék valamivel több volt (561 kötet), mint a külföldi (397).

Érkezett ajándék több akadémiai intézettől, kulturális intézménytől, a Miniszterelnöki Hivataltól, Oktatási Minisztériumtól, OSZK-tól, KSH Gazdaságelemző és Informatikai Intézetétől, magánszemélyektől, stb. Néhány kiadó (Akadémiai, Napvilág, az Örmény Kisebbség) minden megjelent kiadványát megküldi. Az akadémiai intézetek közül eddig csak az MTA Politikai Tudományok Intézete küldte meg rendszeresen kiadványait, de a 2001 decemberében az akadémiai intézetekhez írt felkérés kiküldése nyomán, melyben kiadványaik egy-egy példányának rendszeres beküldését kérte Könyvtárunk, egyre több intézet követi ezt a gyakorlatot. 2002-ben az MTA tudományos titkársága az összes hiányzó sorozati és periodikus kiadványt megküldte.

A **köteles-példányok** aránya a gyarapításban lecsökkent: 2002-ben **489** kötet (2001-ben 379 kötet) volt az osztályra beérkezett köteles-példányok száma, ami a gyarapodásnak mindössze **6,3 %**-át teszi ki.

A **folyóirat**-gyarapítási keret – a rendkívüli támogatásnak köszönhetően – ugyancsak jelentősen megemelkedett. Saját keretből 31, az MTA rendkívüli támogatásából 13,7, összesen 44,7 millió forint állt rendelkezésre.

A beszerzés módját tekintve az arányok évek óta nem változtak, első a csere 67 % (2001-ben: 68 %), második a vétel 26 % (2001-ben 26 %), harmadik az ajándék 5 % (2001-ben 4 %), utolsó a köteles 2 % (2001-ben 2 %).

2002-ben összesen 3 358 kötet folyóirat került állományba, az állomány 42 új (köztük 4 magyar) folyóirat-címmel bővült. A Swets cégnél 2003-ra további 28 új címet rendeltünk meg, így 2003-ra szóló rendeléseink száma 527. A reklamálások száma a 2001. évihez képest mind a magyar, mind a külföldi címek vonatkozásában 6 %-kal növekedett.

A magyar folyóiratok beszerzésében 2002-re kialakult már bizonyos rutin, de az új kis kiadókkal továbbra is igen munka- és időigényes a kapcsolattartás. Ez a helyzet az évek múlásával nemhogy javulna, hanem sajnálatos módon egyre romlik.

A folyóiratcsere keretében beérkezett 2 265 kötet 39 231 860 forint értékben. (2001-ben folyóiratcsere keretében beérkezett 2 255 kötet 38 593 870 forint értékben).

Az állományba vett folyóiratok szakmegoszlási képe továbbra sem mutat szignifikánsnak nevezhető eltérést az előző években kialakulthoz képest: továbbra is fennáll a kb. 80 %-20 %-os arány a humán, illetőleg a természettudományi és alkalmazott tudományi szakterületek között.

Duplum- és fölös-példány kiajánlás keretében 2002-ben az előző évinél kevesebb könyvre volt igény, összesen 596 kötetre (2001-ben 810).

1 magyar és 1 külföldi folyóiratokat tartalmazó duplum-jegyzékünk került fel a KATALIST-ra. A magyar jegyzékről a felajánlott anyag 82 %-ára, a külföldről pedig 62 %-ára volt igény.

Az év második felében kezdtünk hozzá a raktárrendezések (újpesti rakparti raktár 2003. májusi megszűnése, törökbálinti raktár telítettségének csökkentése) miatt óhatatlanul szükséges, az évtizedek óta felhalmozott cseretartalék és a Könyvtár kiadványainak észszerű csökkentéséhez. A munka első szakasza lezárult. Az Akadémiai Kiadó 1950-1990 között megjelentetett folyóiratainak fölös-példányait a

KATALIST-en ajánlottuk. Az intézeti könyvtárak ezen kívül külön is kaptak értesítést. Az akció eredményes volt, 34 intézmény részére 22 000 folyóiratfüzetet adtunk át ingyenesen.

A **Kézirattár** állománya a következő tételekkel gyarapodott: Forbáth Imre hagyaték (kiegészítés), Bernáth Aurél levelezés (kiegészítés), Réti István és Csók István levele, Horváth János irodalomtörténész, akadémikus hagyatéka, Szabó Lőrinc hagyaték (kiegészítés), Kodolányi János levelek, Marosi Barna-Marosi Ildikó levelezés, B. Lőrinczy Éva nyelvész, Ránki György történész, Domanovszky Sándor történész, Bacsák György meteorológus hagyatéka, Kőhegyi Mihály muzeológus levelezése, Magyary Zoltán, Melich János, Teleki Pál levelek. A Kézirattár 101 akadémiai disszertációt kapott az MTA Doktori Tanácstól.

A **Régi Könyvek Gyűjteménye** egy ősnymtatvánnyal és egy bibliofil ritkasággal gyarapodott. A szerény kiállítású **ősnymtatvány** Szt. Bonaventura tudós ferences (1221-1274) Opuscula c. 1495-ben kiadott művét tartalmazza. (Magyarországon csak az OSZK rendelkezik a mű egy példányával.) Horatius összes műveinek John Pine (1690-1756) által 1733-37-ben "ércebe metszett" latin nyelvű kiadása a XVIII. század könyvművészeti remeke. A kötethez csatolt előfizetői lista szerint a mű gazdag **bibliofil** közönségnek készült.

A **Mikrofilmtár** állománya 182 egységgel gyarapodott, ez 11 123 felvételt jelent. Öt művet mikrofilmen ajándékként kaptunk két kutatótól, valamint 25 portréval gyarapodott az akadémikus portrégyűjtemény is. Cserében egy német disszertáció került hozzánk. A könyvtári rendezvényekről, eseményekről színes kisfilmek készültek.

1. Évi gyarapodás, állomány 2002. december 31-én (mű)

Dokumentum	Állomány 2001.dec. 31-én	2001. évi gyarapodás	2002. évi gyarapodás	Törlés	Állomány 2002. dec. 31-én
Könyv	1 105 817	7 331	7 690	-	1 113 507
Periodika	337 611	3 334	3 358	4	340 965
Kézirat	707 368	531	124	-	707 492
Mikrofilm	31 877	163	182	-	32 059
Hangzó	2	-	38	-	40
Videó	5	-	1	-	6
Elektronikus	145	36	83	-	228
Összesen	2 182 825	11 395	11 476	4	2 194 297

2. Gyarapodás szakok szerint (%)

Szakcsoport	Könyv		Periodika	
	2001	2002	2001	2002
001 kutatásszervezés	0,1	-	-	-
0.2 általános művek, vallástörténet	7,6	7,1	11,3	12,4
1 filozófia, pszichológia	5,0	4,9	3,2	2,8
3 társadalomtudományok	10,3	11,1	14,6	14,4
5 természettudományok	7,0	4,3	17,9	18,1
6 alkalmazott tudományok	2,2	2,2	1,9	1,5
7 művészetek	3,6	3,9	3,4	3,2
80 nyelvtudomány	8,6	8,8	16,3	12,1
809 orientalisztika	9,4	9,0	11,0	11,1
82 irodalomtudomány, szépirodalom	27,4	28,4	10,7	13,5
9 földrajz, régészet, történettudomány	18,8	20,3	9,7	10,9
	100 %	100 %	100 %	100 %

3. Gyarapodás módja (könyvtári egység)

	Könyv		Periodika		Kézirat		Mikrofilm		Összesen	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Vétel	3 553	4 104	872	866	56	7*	-	25	4 481	5 002
Csere	2 370	2 124	2 255	2 265	-	-	-	1	4 625	4 390
Kötelespld.	379	489	79	74	-	-	-	-	458	563
Ajándék	1 065	1 095	128	153	475	117	2	5	1 670	1 370
Saját előállítás	-	-	-	-	-	-	161	151	161	151
Összesen	7 367	7 812	3 334	3 358	531	124	163	182	11 395	11 476

* 7-féle hagyaték-együttes

4. Nemzetközi kiadványcsere forgalom (kötet, mikrofilmlap)

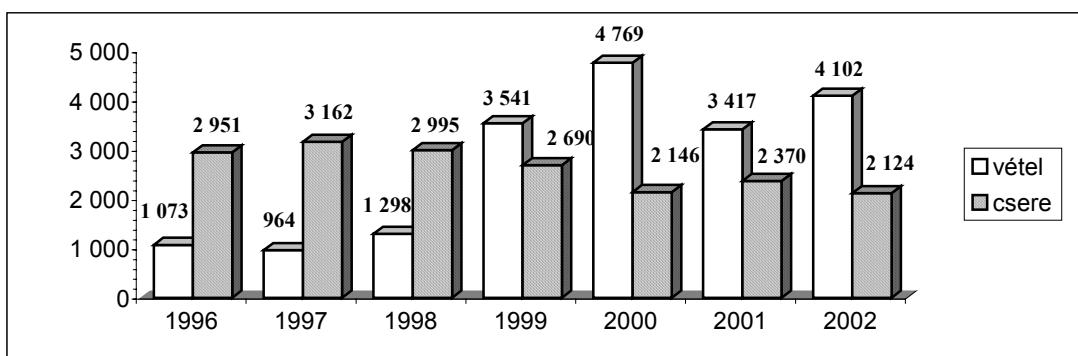
Kiadványfajta	Küldött		Érkezett	
	2001	2002	2001	2002
Könyv	1 182	1 250	2 834	2 338
Periodika	3 237	3 092	2 255	2 312
Mikrofilm	-	-	92	1

**5. Nemzetközi kiadványcsere
Cserekapcsolatok 2002-ben 71 állam 1022 intézményével**

Argentína	3	Koreai Köztársaság	3
Ausztrália	13	Kuba	2
Ausztria	38	Lengyelország	45
Azerbajdzsán	1	Lettország	3
Belgium	31	Libanon	1
Bosznia	3	Litvánia	2
Brazília	4	Luxemburg	2
Bulgária	6	Makedónia	5
Chile	1	Málta	1
Ciprus	1	Mexico	2
Costa Rica	1	Mongólia	2
Cseh Köztársaság	16	Nagy-Britannia	41
Dánia	9	Németország	129
Dél-Afrikai Közt.	2	Norvégia	7
Egyiptom	2	Olaszország	110
Észtország	5	Oroszország	19
Fehéroroszország	1	Peru	1
Finnország	23	Portugália	6
Franciaország	50	Románia	33
Görögország	13	Spanyolország	60
Hollandia	11	Svájc	16
Horvátország	23	Svédország	18
India	11	Szingapúr	1
Irak	2	Szíria	5
Irán	4	Szlovákia	11
Irország	5	Szlovénia	5
Izland	2	Tadzsikisztán	1
Izrael	11	Tajvan	1
Japán	59	Törökország	12
Jordánia	1	Tunézia	2
Jugoszlávia	15	Türkmenisztán	1
Kanada	11	Új Zéland	1
Kazahsztán	1	Ukrajna	3
Kína	3	USA	81
Kolumbia	4	Üzbegisztán	1
		Vatikán Állam	3

6. Könyvvásárlás és csere aránya 2002-ben (kötet)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vétel	1 073	964	1 298	3 541	4 769	3 417	4 102
Csere	2 951	3 162	2 995	2 690	2 146	2 370	2 124

7. Folyóirat-vásárlás és csere aránya 2002-ben (kötet)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vétel	659	538	455	791	898	872	866
Csere	2 839	2 516	2 564	2 489	2 352	2 255	2 265

